

Postadopció: algunes reflexions des de la clínica

Esther Grau

Associació CRIA, FAMÍLIA I ADOPCIÓ

Tothom sap que l'adopció internacional ha sofert una evolució significativa en el nostre país durant els darrers anys: en un període d'uns quinze anys, al voltant de quinze mil infants han estat adoptats per famílies catalanes, sobretot provinents d'altres països. Segons fonts de la Generalitat de Catalunya¹, l'adopció internacional va anar augmentant des de la segona meitat de la dècada dels noranta i la primera del 2000, arribant al seu moment de màxima adopció de nens i nenes l'any 2004, quan es van adoptar 1.562 infants. Des d'aleshores el nombre ha minvat considerablement. Aquesta circumstància ha suposat canvis, incidint en la concepció de l'adopció i de la família. La mirada en perspectiva d'aquesta etapa recent ens ofereix elements d'anàlisi que comencen a donar llum sobre algunes qüestions que cal tenir en compte en aquest àmbit; algunes d'aquestes estan implicades en el mateix context de la família i els seus processos relacionals i de vinculació, d'altres, en l'àmbit social –reciclatges professionals en els camps de la salut i l'educació, creació i ampliació de xarxes assistencials, etc.–, i d'altres referents a l'evolució de les persones adoptades en els seus processos de maduresa i de construcció d'identitat.

En el terreny de la postadopció i, en específic, en el camp de l'assistència a les famílies, hi ha aspectes que avui en dia ens permeten oferir una visió general des de la qual podem destacar prioritats. Les reflexions que pretenem compartir aquí són fruit de l'experiència clínica (i de la recerca per analitzar aquesta experiència)² i se cenyeixen a una part de la població adoptiva, la de les famílies que en algun moment sol·liciten assessorament, ajut o assistència en postadopció. Tot i això, la panoràmica que des del camp assistencial s'observa pot oferir elements d'utilitat també a la resta de famílies.

Cal esmentar d'entrada que, en tots els contextos de país o de regió en què s'ha produït un fenomen semblant al català en relació amb el que es coneix com el boom de l'adopció, després d'uns anys, s'han creat recursos específics per atendre les necessitats emergents de les famílies, i/o s'han adaptat els existents prèviament. Els serveis de postadopció eren inexistents tant a Catalunya com a les altres comunitats autònomes i, en pocs anys, s'ha fet visible la xarxa de professionals especialitzats que s'ha anat consolidant com a recurs referent, no sols per a les famílies, sinó també per a altres professionals de la infància³.

¹ "L'Adopció a Catalunya", A: Idescat. Anuari estadístic de Catalunya

² Les dades referides provenen de la recerca I+D *La integración familiar y social de los menores adoptados internacionalmente. Perspectivas interdisciplinarias y comparativas* (MEC SEJ2006-1586), IP. Realitzada per la doctora Diana Marre i finançada pel Ministeri Espanyol de Ciència i Innovació.

³ L'Institut Català de l'Acol·liment i de l'Adopció va crear, l'any 2005, el Servei d'Atenció Postadoptiva. Es tracta d'un servei públic adreçat a totes les famílies adoptives i/o persones adoptades que requereixin assessorament d'especialistes, i també a professionals de l'educació que desitgin disposar d'informació sobre l'àmbit de l'adopció.

Des del punt de vista de la demanda, aquest curt període ha patit canvis substancials. Si partim bàsicament de la sol·licitud de suport en les etapes de mútua adaptació posteriors a l'adopció, observem que hem evolucionat en múltiples situacions de desajust familiar i personal que requereixen la intervenció dels especialistes. Aquests canvis s'expliquen per raons diverses.

D'una banda, s'ha de tenir en compte el fet que l'adopció internacional ha estat massiva en molt poc temps, i les edats dels infants en ser adoptats es trobaven majoritàriament en la mateixa franja de 0 a 3 anys, la qual cosa ha comportat que l'assoliment de noves etapes evolutives –amb més complexitat personal i relacional– sigui també col·lectivament en paral·lel i apareguin les noves necessitats de manera força simultània.

D'altra banda, les famílies i els professionals de l'educació, passats uns anys posteriors a l'adopció, interpreten les dificultats i els dubtes de manera diferent a com ho feien immediatament després de l'adopció; de l'explicació que prioritzava el temps per establir la nova realitat familiar i la normalització conductual de l'infant, es passa a una interpretació més connotada de necessitats específiques relacionades amb les característiques de l'adopció i, per tant, amb la intervenció d'especialistes. En tercer lloc, aquesta diversificació en la demanda es pot vincular també a les característiques dels infants que arriben a través d'adopció internacional (aquesta qüestió té a veure principalment amb els canvis en les polítiques dels països d'origen dels infants que, progressivament, prioritzen la seva pròpia adopció nacional i restringeixen l'emissió d'infants fora, revertint aquest fet en què els nens i les nenes que arriben siguin en part aquells que per alguna raó no poden ser adoptats en el seu propi context d'origen), i que per edat o per condicions personals requereixen assessorament per problemàtiques diverses. I finalment, l'existència de serveis especialitzats i el seu coneixement gradual per part de diferents sectors socials, facilita que les possibles consultes es donin per circumstàncies més variades.

Aquesta variabilitat no sembla haver incidit, però, en la precocitat en el moment de la consulta. En vista dels resultats de la recerca esmentada més amunt⁴, el 42,6% de primeres entrevistes va tenir lloc del segon al cinquè any posterior a l'adopció, i el 40,6% a partir d'aleshores. Si tenim en compte que la gran majoria d'infants havien estat adoptats abans dels 3 anys (72,3%), constatem que les famílies consulten en gran mesura quan els seus fills tenen entre 4 i 10 anys (39% entre 4 i 6 anys i 32,6% entre 7 i 10 anys). Aquesta dada coincideix amb el fet que les famílies i els professionals de l'educació (un 12,5% de consultes van ser promogudes des de l'escola i un 8,1% tant per la família com per l'escola) consulten per dificultats conductuals i relacionals a casa (93,6%) i/o a l'escola (75,9%), és a dir, que, si bé les consultes es fan més complexes al llarg del temps, fins ara no sembla que aquesta realitat hagi influït en què podem intervenir professionalment aviat; el factor prevenció està, doncs, a la llum dels resultats per resoldre.

Un segon aspecte rellevant des del nostre punt de vista és el fet que un 45,4% d'infants estaven escolaritzats abans del quart mes posterior a l'adopció (cal tenir en

---

⁴ Per valorar la demanda en postadopció es va elaborar un qüestionari de primera entrevista contestat pel professional que havia atès la família, posteriorment al moment de la consulta. La mostra consistia en 136 famílies –corresponents a 141 infants adoptats per via internacional– que es dirigiren a un servei d'atenció postadoptiva privat de la ciutat de Barcelona, durant els anys 2007 i 2008.

compte que el permís per maternitat és de 16 setmanes), i abans de finalitzar el primer any, després de l'adopció, el 72,4% dels nens i nenes ja anaven a escola. Tot i que encara s'ha de demostrar, creiem que hi pot haver relació entre aquesta escolarització precoç i les posteriors dificultats en àrees d'aprenentatge i de relació (els processos d'aprenentatge són complexos i requereixen bases personals fermes i consolidades, tant en l'àmbit cognitiu com emocional. Aquestes bases necessàries per relacionar-se amb un mateix i amb l'entorn, per establir autèntics vincles afectius i per metabolitzar coneixements, es construeixen durant els primers anys de vida en adequades condicions. Molts dels infants adoptats per via internacional van estar privats d'aquestes condicions i, consegüentment, estan mancats dels recursos personals per fer front als reptes que proposa l'escolaritat i que la majoria dels seus companys poden vèncer). Malgrat que estigui ja demostrat que la consolidació dels vincles familiars i la seguretat personal són indispensables a l'hora d'iniciar l'escolaritat, encara no ha quallat socialment aquest requisit primordial i seguim escolaritzant prematurament els infants adoptats.

Els aspectes destacats són alguns dels que –com s'ha dit– s'observen en la dinàmica professional de la postadopció. Naturalment n'hi ha molts d'altres que mereixen ser esmentats amb igual prioritat, i que aquí, per una qüestió d'espai, no s'han pogut reflectir; els deixem per a ocasions posteriors, però apuntem un tema per aprofundir en el futur: sembla que ens movem amb dificultat en el terreny de la transmissió d'informació sobre l'adopció. Si bé hi ha elements que s'aborden amb relativa facilitat –país d'origen, trobada entre pares i fills, etc.–, abastar tot el que implica l'adopció sembla molt més complicat, tant per a la família com per a la societat en general.

L'Associació CRIA col·labora en el Servei d'Atenció Postadoptiva de l'Institut Català de l'Adopció. Aquest Servei té per objectiu donar assessorament i suport a famílies amb fills adoptats i que els cal ajut per resoldre alguna dificultat, dubte o inquietud en relació amb la criança dels seus fills adoptats (info@criafamilia.org). Jessica Kingsley Publishers, 2008